

تحلیل کیفی نگرش جامعه میزبان نسبت به پیامدهای گردشگری (مطالعه موردی: بانه)

نرمین نیکدل*

چکیده

تحقق مفهوم پایداری در حوزه گردشگری باهدف حفظ و ارتقای امتیازات جامعه میزبان در ابعاد مختلف و بهره‌مندی از منافع منبعث از گردشگری همواره موردتوجه برنامه‌ریزان بوده است؛ اما بررسی نحوه درک ساکنان از گردشگری و اثرات آن حوزه‌ای مغفول در عرصه برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری بوده است. نگرش ساکنان نسبت به گردشگری تنها بازتاب ادراک آنان از پیامدهای گردشگری نیست، بلکه در تعامل میان ادراک ساکنان و تجربه آنان از واقعیت گردشگری شکل می‌گیرد. شناسایی این مهم، مستلزم مطالعه کیفی و عمیق با مردمان جامعه میزبان است که روند تحولات صورت‌گرفته در عرصه گردشگری را شاهد بوده‌اند و به‌تبع توانایی گزارشی طولی از وضعیت توسعه گردشگری در منطقه مورد مطالعه را دارند. بر همین اساس پژوهش حاضر تلاش می‌کند تا با اتخاذ رویکردی امیک به مطالعه کیفی پیامدهای توسعه گردشگری با تأکید بر ساکنان شهر بانه بپردازد. اطلاعات با استفاده از مصاحبه عمیق با ۲۱ مرد و زن بالای ۴۰ سال ساکن بانه با حداقل ۳۰ سال سابقه سکونت در این شهر گردآوری شد. روش نمونه‌گیری، به شیوه هدفمند-نظری است. یافته‌های تحقیق حاضر نشان می‌دهد که جامعه میزبان اثرات و پیامدهای متفاوت فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و زیست‌محیطی گردشگری را نتیجه تأکید افراطی بر کارکرد تجاری- گردشگری منطقه ارزیابی کردند. تضاد مشاهده شده میان ادراک و نگرش جامعه میزبان از تبعات توسعه گردشگری می‌تواند حاکی از عادلانه نبودن توزیع نشدن منافع گردشگری در شهر بانه باشد.

کلیدواژه‌ها: گردشگری تجاری، تحلیل موضوعی، تجربه زیسته، تعاملات بین‌قومی، وابستگی اقتصادی.

مقدمه

سازمان جهانی گردشگری^۱ گردشگری پایدار را مناسب‌ترین راه دستیابی به اهداف توسعه هزاره هزاره پیشنهاد کرده است. ۸۰ درصد از ۵۶ کشور عضو این سازمان، توسعه گردشگری را گزینه‌ای هم‌تراز با بخش کشاورزی و ساخت‌وساز به‌عنوان استراتژی کاهش فقر و رشد اقتصادی،

N.Nikdel@tabrizu.ac.ir

* دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه دانشگاه تبریز.

1. The World Tourism Organization (WTO)

در برنامه‌های خود جای داده‌اند (بازیند، کلوار، ملوبو،^۱ ۲۰۱۴: ۲۲-۲۱). اهمیت صنعت گردشگری بیش از هر چیزی در روانه‌سازی درآمد برای مناطق گردشگری پذیر و افزایش شاخص توسعه این مناطق است. امروزه این صنعت به یکی از منابع مهم اقتصادی تبدیل شده است که منجر به تولید ناخالص ملی، اشتغال‌زایی، افزایش درآمدهای مالیاتی، تأمین ارز و بهبود تراز پرداخت‌ها، سرمایه‌گذاری در تأسیسات زیربنایی و ... خواهد شد (چیانه و دیگران، ۱۳۹۲: ۱۳). اما فراتر از یک رویکرد اقتصادمحور، باید توجه داشت که صنعت گردشگری به‌عنوان ابزار توسعه، غالباً اثرات مخربی را بر روی رفاه جامعه بومی برجای خواهد گذاشت. نتایج تحقیقات (ترن و والتر^۲ ۲۰۱۴؛ استیلیدس و ترزیدو^۳ ۲۰۱۴؛ شبیری، می‌بودی و حاجی حسینی ۱۳۹۲؛ قدمی، علی قلی‌زاده فیروزجایی ۱۳۹۱) نشان می‌دهد که افزایش ازدحام و ترافیک فضایی، از بین رفتن امنیت و مهم‌تر از همه اثرات سوء آن بر محیط‌زیست از جمله افزایش میزان تولید زباله، از بین رفتن زیستگاه‌های جانوری و گیاهی از عمده پیامدهای زیان‌بار گردشگری است. با وجود افزایش توجه مسئولان به پایداری توسعه گردشگری و تلاش برای افزایش پیامدهای مثبت و کاهش پیامدهای منفی به‌ویژه در مناطق پر بازدید، در سال‌های اخیر به اهمیت نگرش ساکنان مناطق گردشگری‌پذیر نسبت به حمایت از توسعه گردشگری کمتر توجه شده است. این در حالی است که نتایج نشان می‌دهد نحوه مواجهه جامعه میزبان نسبت به پیامدهای ذکر شده ارتباط مستقیمی با نگرش آن‌ها دارد (جکسون^۴، ۲۰۰۶: ۱۸۹).

درواقع پایداری اجتماعی به مفهوم قضاوت مثبت و رضایت‌مندی جامعه میزبان از حضور گردشگران یکی از عوامل اساسی در کاهش رکود و حتی اصلاح ساختار و توسعه گردشگری در محیط سکونت آن‌هاست. در رویکرد توسعه پایداری گردشگری با تأکید بر نقش کلیدی نگرش ساکنان به‌منظور درک و ارزیابی مداوم عقاید، طرز فکر و تصورات آنان نسبت به توسعه گردشگری در مقصد، عمدتاً از شاخص‌های ذهنی استفاده شده است. مطالعات صورت‌گرفته در این زمینه نشان می‌دهد که شدت روابط اجتماعی میان گردشگران و جامعه میزبان به‌عنوان عنصری بازتابی بر ادامه و ارتقای سطح گردشگری در مقصد بسیار مؤثر است. اینکه احساسات میزبان نسبت به گردشگران مثبت ارزیابی شود، خود عاملی مؤثر در گسترش تعاملات طرفین می‌شود و در غیراین صورت می‌تواند به تشویش و کاهش تقاضا برای دیدار از منطقه گردشگری‌پذیر منجر شود (ریزاینر و ترنر، ۱۹۹۸).

1. Buzinde, Kalavar, Melubo
2. Tran, Walter
3. Stilids, Terzidou
4. Jackson

براین اساس محدوده مورد مطالعه در این پژوهش، شهر بانه یکی از شهرهای استان کردستان است. اگرچه طبیعت منزوی و غیر حاصلخیز منطقه مرزی به خصوص در عرصه‌های کوهستانی و بیابانی ایران، پیوسته به دلیل فقدان رفاه و نبود انگیزه‌های لازم برای زندگی، زمینه‌ساز مشکلات سیاسی، اقتصادی و امنیتی برای دولت‌های وقت بوده است، اما در برخی موارد پتانسیل‌های مناسبی برای جذب گردشگران فراهم می‌کند. شهرستان بانه یکی از شهرهای مرزی ایران است که به دلیل موقعیت جغرافیایی و همجواری با کشور عراق، دارای مبادلات تجاری حجیمی در اشکال رسمی و غیررسمی است و صرفه اقتصادی و منافع ناشی از خریدوفروش کالاهای واردشده از مبادی مرزی سبب پیدایش شکلی از گردشگری (گردشگری تجاری-تفریحی) در این منطقه شده است که حوزه عمل آن تا دورترین شهرهای داخل کشور نیز تسری یافته است (حاجی‌نژاد، احمدی، ۱۳۸۹: ۵). باید اذعان داشت که شهر بانه در طی چند سال اخیر به خصوص از سال ۱۳۸۰ به بعد با وجود مشکلات موقعیتی یادشده به یک شهر با کارکرد گردشگری-تجاری تبدیل شده که به سبب افزایش مبادلات بخش اقتصادی سالیانه بر آمار گردشگران به این شهر افزوده می‌شود، به طوری که با توجه به آمار اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری بانه تعداد گردشگران در ۲۰ روز اول سال ۱۳۸۴ از ۲۵ هزار نفر (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵) به یک میلیون نفر در سال ۱۳۹۳ رسیده است (خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۹۳). بسیاری از گردشگران باهدف صرفه‌جویی در هزینه‌های خود مسافت‌های طولانی برای دستیابی به کالاهای مشابه و با نرخ پایین می‌پیمایند، چراکه در این نوع انتخاب به‌طور هم‌زمان دو هدف گشت‌وگذار و خرید به‌صرفه منظور شده است (ایجنو- مارتین؛ کامپوس- سوریآ؛ ۲۰۱۴: ۵۵). غالباً چنین بازدیدهایی از مقصد که مسائل اقتصادی را در مرکز اهداف ورود گردشگران در نظر دارد در طول زمان و هنگامی که جامعه‌میزبان به لحاظ سوددهی اقتصادی به سطح مطلوبی دست می‌یابد، با تضاد دیدگاه‌ها درباره پیامدهای این توسعه مواجه می‌شود؛ بنابراین مطالعه و شناسایی چنین تنوعی از ادارک ساکنان می‌تواند به پیشبرد برنامه‌ها و اهداف توسعه گردشگری تجاری-تفریحی در منطقه کمک شایانی کند. براین اساس، مسأله اصلی این پژوهش شناخت پیامدهای گردشگری از نگرش ساکنانی است که تحولات بخش تجاری و تأثیرات آن را بر توسعه این صنعت در بانه شاهد بوده‌اند.

مبانی نظری

گرایش دیپریا از جانب افراد نسبت به جنبه یا نمودی خاص از زیست‌بوم، متأثر از عواملی همچون طرز تفکر، احساسات و چگونگی برخورد و مواجهه فرد با آن است. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های جامعه میزبان آن است که آنچه توسط آن‌ها ادراک می‌شود، لزوماً با واقعیت موجود هماهنگ نیست، بلکه متأثر از مجموعه عوامل فردی و اجتماعی ساکنان است که چنین نگرشی - مثبت یا منفی - درباره اثرات ورود گردشگران به محل زندگی‌شان را ارزیابی می‌کند. در واقع ادراک آنان از واقعیت و نه خود واقعیت است که بر روی نگرش و به تبع آن، طرز رفتار ساکنان تأثیر می‌گذارد (مک دوگال^۱ و مونرو^۲، ۱۹۸۷؛ کارمیشل^۳، ۲۰۰۰ به نقل از عادل، ۱۳۹۱: ۸۴).

با وجود اینکه در رویکردهای امیک^۴، پژوهشگران از تئوری‌های موجود در قالب چارچوب و راهنمای اصلی تحقیق - آن‌گونه که در تحقیقات کمی اتخاذ می‌شود - استفاده نمی‌کنند (استراس و کوربین، ۱۳۸۵: ۴۸-۴۷)، اما ملاحظات نظری را چراغ راهنمایی در کشف لایه‌های پنهان مغفول مانده به کار می‌گیرند و تلاش آنان از بررسی منابع تئوریک متنوع، اشراف بر موضوع و الهام‌گرفتن از آن در تدوین نظریات جدید است (استراس و کوربین^۵، ۱۳۸۵: ۴۹)؛ بنابراین در این پژوهش نیز تلاش نگارنده، مطالعه همه‌جانبه نظریات موجود برای ایجاد حساسیت نظری و خلق مقولاتی جدید در عرصه موضوع مورد مطالعه است.

در خصوص نحوه ارزش‌گذاری پیامدهای توسعه گردشگری از نقطه نظر جامعه میزبان چندین تئوری مطرح شده است (فیروزجایی و دیگران، ۱۳۸۹؛ مک گی و آندرک^۶، ۲۰۰۴). یکی از تئوری‌ها مرتبط با هزینه - منفعت ناشی از توسعه گردشگری در مقصد است؛ بدین معنا که جامعه میزبان تا زمانی از ورود گردشگران به محل سکونت خود حمایت می‌کند که برای آن‌ها نفعی را در پی داشته باشد، به عبارت دیگر ساکنان باید در تماس مستقیم با تأثیرات مثبت ناشی از توسعه گردشگری باشند. این گروه موافق غالباً در بخش خدماتی و تجاری جای می‌گیرند، در حالی که آن دسته از ساکنانی که نه تنها نفعی از حضور گردشگران نمی‌برند، بلکه به مراتب از چنین پدیده‌هایی

1. Mc Dogal
2. Monerwo
3. Carmichele

۴. رویکرد امیک یکی از مفاهیم بنیادی در پارادایم تفسیری و روش‌شناسی کیفی و به معنای درک، تفسیر و بازنمایی پدیده یا موضوع مورد بررسی از «نقطه نظر افراد درگیر» با آن است.

5. Strauss & Corbin
6. McGehee & Andereck

متضرر می‌گردند، عمدتاً به پیامدهای منفی توسعه گردشگری اشاره می‌کنند و پس از ارزیابی سود و هزینه‌های یک مبادله، تصمیم به عدم مشارکت و توافق می‌گیرند؛ لذا چنانچه پیامدهای مطلوب و منفی که ساکنان دریافت می‌کنند از دیدگاه آنان رضایت‌بخش باشد، حتی اگر این منافع در یک رابطه متعادل و نابرابر حاصل شود، بازهم نگرش آنان به گردشگری مثبت خواهد بود و به پشتیبانی و توسعه هرچه بیشتر آن متمایل خواهند شد (بیرو^۱ و دیگران، ۱۹۹۳؛ گورسوی^۲ و دیگران، ۱۹۹۷، لَنکفورد و هاوارد^۳، ۱۹۹۴). در این گروه به پیامدهای نامطلوب منتج از حضور گردشگران با توجه به میزان و اهمیت اختلالی که این پیامدها در جریان سکونت ساکنان ایجاد کرده‌اند، توجه شده است. این دسته از اثرات منفی عموماً با گذشت زمان و طی فرآیند مرحله‌ای در مقصد بروز می‌یابد. برطبق مدل چرخه حیات باتلر، ساکنان در مرحله‌ای که از منافع حاصل از ورود گردشگران به اشباع برسند، در مخالفت با افزایش گردشگران در منطقه و عدم برآورد ظرفیت‌های لازم برای آنان، با اظهار نارضایتی از آسیب‌های دریافتی از گردشگران خواستار کاهش ورود مسافران و در نتیجه زوال گردشگری در منطقه خواهند شد. علاوه بر این، بسیاری از محققان بر این باورند که جوامع محلی در درک اینکه چه پیامدهایی مثبت و یا منفی است، به صورت پراکنده باهم تفاوت دارند (برامول و شارمان^۴، ۲۰۰۰: ۳۵).

در صورتی می‌توان به جلب مشارکت جوامع محلی دست یافت که ابتدا شناختی از وضعیت درک ساکنان محلی از توسعه گردشگری حاصل شود. چراکه وضعیت عینی گردشگری در یک منطقه را نمی‌توان به‌طور قطع متأثر از متغیرهای ساختاری آن منطقه دانست، بلکه در بسیاری از موارد آنچه شاخص است بازتابی از ذهنیات، درک و تفسیر جامعه‌میزبان از گردشگری است. از طرفی نیز، با توجه به جاذبه‌های فراوان، همچنین افزایش تقاضا و تنوع فعالیت‌های گردشگری تجاری - تفریحی در مناطق کوهستانی و آسیب‌پذیری زیاد این مناطق، تجارب نشان داده که توجه به گردشگری جوامع محلی محور حائز اهمیت است (فوست^۵، ۱۹۹۹، ۴۵۶ و بلاک و کرابتری^۶، ۲۰۰۷: ۲). براین اساس، درک مردم از پیامدهای احتمالی توسعه گردشگری می‌تواند روند پایداری در ابعاد مختلف را تحت تأثیر قرار دهد و روند پایداری کلی را کند یا تسهیل کند. با

1. Biro
2. Gursoy
3. Lankford & Havard
1. Bramwell & Sharman
2. Fust
3. Blak & crabtree

توجه به موارد ذکر شده، هدف این پژوهش، شناخت درک ساکنان از پیامدهای گردشگری تجاری-تفریحی در شهر بانه است.

روش تحقیق

با توجه به اینکه هدف این تحقیق، بازسازی معنایی تفسیر کنشگران از پیامدهای توسعه گردشگری است، روش‌شناسی کیفی به‌منزله روش غالب و تحلیل تماتیک برای تجزیه و تحلیل داده‌ها انتخاب شده است. این روش، روشی «استقرایی» و «اکتشافی» است که به دنبال استخراج تم‌های اصلی از دل داده‌های گردآوری شده است. فهم عمیق از نگرش جامعه میزبان نسبت به پیامدهای توسعه گردشگری، نیازمند مطالعه‌ای کیفی با رویکردی آمیک است. رویکرد آمیک یکی از مفاهیم بنیادی در پارادایم تفسیری و روش‌شناسی کیفی است و به معنای درک، تفسیر و بازنمایی پدیده یا موضوع موردبررسی از «نقطه‌نظر افراد درگیر» با آن است؛ بنابراین تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته برای جمع‌آوری اطلاعات به کار گرفته شد و با ۲۱ نفر از ساکنان ۴۰ سال به بالای شهر بانه که حداقل ۳۰ سال سابقه سکونت در منطقه موردبررسی را دارند، مصاحبه به عمل آمد.

هدف از انتخاب چنین جامعه آماری، اخذ داده از طریق تجربیات زیسته افرادی است که روند توسعه گردشگری را مشاهده کرده‌اند. در این پژوهش، مصاحبه‌های انجام شده برحسب اهداف و سوالات اصلی تحقیق سازمان‌دهی شدند، سپس با واکاوی مفهومی و محتوایی آن‌ها، مقوله‌های اصلی را از آن استخراج و با نظرات پاسخگویان مستند ساختیم.

یافته‌های تحقیق

از طریق مصاحبه عمیق فردی سعی شد تا درک ساکنان شهر بانه از پیامدهای توسعه گردشگری در این منطقه واکاوی شود. از آنجایی که نیازمند کسب اطلاعات از شهروندانی بودیم که روند توسعه گردشگری را مستقیماً در تجربه زیسته خود داشته‌اند، جدول شماره (۱)، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

تحلیل کیفی نگرش جامعه میزبان نسبت به پیامدهای گردشگری
(مطالعه موردی: بانه)

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی افراد مورد مطالعه

ویژگی‌های جمعیت شناختی	ابعاد	آماره‌های توصیفی	فراوانی و درصد
نمونه آماری	مقوله	۲۱	۱۰۰٪
جنسیت	زن	۸	۳۸٪
	مرد	۱۳	۶۲٪
توزیع سنی	۴۰ تا ۵۰	۹	۴۳٪
	۵۱ تا ۶۱	۸	۳۸٪
	۶۲ و بالاتر	۴	۱۹٪
میزان تحصیلات	بی‌سواد	۷	۳۳٪
	ابتدایی	۵	۲۴٪
	راهنمایی	۱	۵٪
	متوسطه	۲	۱۰٪
	دیپلم	۲	۱۰٪
مدت‌زمان سکونت	بالاتر از دیپلم	۳	۱۴٪
	از بدو تولد	۱۴	۶۷٪
	۳۰ سال و بالاتر	۷	۳۳٪
شغل	بازاری	۱۱	۵۲٪
	فرهنگی	۶	۲۹٪
	سایر	۴	۱۹٪

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

جدول ۱ نشان می‌دهد که بیشتر افراد مورد مطالعه مرد بودند و بیشتر آن‌ها بین ۴۰ تا ۵۰ سال سن داشتند که ۳۳ درصد آن‌ها بی‌سواد بودند و ۶۷ درصد از آن‌ها از بدو تولد در این منطقه سکونت داشته‌اند. در نهایت، ۵۲ درصد از آن‌ها بازاری بوده‌اند.

سؤال اصلی تحقیق این است که ساکنان جامعه میزبان، چه معانی ذهنی را برای پیامدهای توسعه گردشگری در فضای شهری مورد مطالعه ما دارند؟ همان‌طور که در جدول شماره (۲) مشخص است، در مرحله استخراج مفاهیم فرعی، بیش از پنجاه مفهوم اولیه استخراج شده است و تمامی آن‌ها در قالب سیزده مقوله دسته‌بندی شدند. مفاهیم و مقولات این جدول در خلال خرد-تحلیل^۱ مصاحبه‌ها استخراج شده‌اند که بیانگر ایده‌ها، نگرش‌ها و معانی ذهنی سوژه‌ها از

پیامدهای گردشگری است. جدول ۲ روند کلی استخراج مفاهیم اولیه و ثانویه (اصلی) را از دل داده‌های حاصل از مصاحبه نشان می‌دهد.

جدول ۲. مفاهیم و تم‌های اولیه

تعداد ظهور مقولات	مقولات	مفاهیم	نمونه عبارات
۱۳	تخریب هویت بومی - محلی	الگو برداری اجتماع محلی از گردشگران، تحقیر ارزش‌های سنتی، نمایشی شدن زندگی و آداب‌ورسوم، زوال ماهیت حقیقی محله، استیلاي فرهنگ غیربومی.	«بعضی چیزها عار شده، مردم خودشون و فرهنگشون را از یاد بردند»، «همه رفتند تو کار مارک بازی و زندگی‌هاشون را به رخ هم می‌کنند»
۱۳	تضعیف ارزش‌های سنتی - مذهبی	تابوشکنی از ممنوعیت‌ها، آشفتگی بنیان خانواده، کم‌رنگ شدن عرصه خصوصی ساکنان، افزایش روابط خارج از عرف، بی‌اعتمادی و تزلزل ارزش‌ها، تخریب مبانی اعتقادی.	«روابط راحت و بی‌اساس شده، امروز با یکی دوست می‌شوند فردا با یکی دیگر»، «بازاری‌ها با مسافرها دوست می‌شوند خیلی‌ها از زندگی‌ها به هم‌ریخته»
۱۰	تخریب بافت تاریخی - فرهنگی	عدم توجه به بافت و ابنیه تاریخی، افزایش تخریب بافت قدیمی شهر، کم‌ارزش شدن میراث سنتی بازار و همسازی آن به معیارهای معماری مدرن.	«بازار قدیمی شهر شده جای سمسارها و کهنه‌فروش‌ها»، «حمام تاریخی خدری داره از بین میره. تنها چیزی که بهش توجه می‌کنند از دست ندادن مسافرهاست»
۲۰	ظهور ارزش‌های مادی گرایانه	ترویج مدهای رفتاری - پوششی، افزایش مصرف‌گرایی، تنوع‌طلبی، توجه به ظواهر دنیوی، پول پرستی، افزایش تقاضا برای کالاهای لوکس و تجملی، افزایش ریخت‌وپاش‌های تجملاتی، ایجاد رقابت‌های درآمدی در بین ساکنان مرفه، خشونت نمادین میان طبقه‌ای.	«شب تو ماهواره یک چیزی تبلیغ میشه فردا صبحش تو همه مغازه‌های بانه پیدا میشه و همه می‌خرند»، «هرروز یک مد و بندوسیاسط راه میافته»، «هر سال یکی اینجا جشن میلیاردری می‌گیره»
۱۶	پذیرش اجتماعی «غریبه»	مسخ شدن مرزبندی‌های سنتی، تقلیل نگرش‌های محلی، افزایش روابط بین قومی، کم‌رنگ شدن تصورات قالب و مخرب بین قومی، رفع شایعه‌پردازی‌های بی‌اساس، افول گفت‌وگو قوم‌مدارانه درون‌محور و رشد فضای متکثر فرهنگی.	«دیگه الان ترک و کرد و فارس معنی نداره»، «از بس از همه‌جا میایند بانه، برامون عادی شده اکثر مغازه‌دارها چند تا زبان را بلدند».
۱۳	افزایش انحرافات اجتماعی	فراهم شدن بسترهای اشاعه فحشا و فرصت‌های ارتکاب جرم، بی‌بندوباری اخلاقی، هنجارگریزی و انحراف از «نرم».	«متأسفانه اخلاقیات شدید افت کرده، یک عده کمی هم به خاطر وضع خوب کاسب‌ها میایند بانه و فساد به بار می‌آورند»
۱۶	رشد روابط و مناسبات اجتماعی	همبستگی درون قومیتی، تقویت حس تعلق و وابستگی به محل سکونت، شکل‌دهی تجارب ارزشمند.	«این‌همه آدم از دور و نزدیک میایند شهر رو می‌بینند، باید قدرش را بدانیم»
۱۸	تک‌بعدی شدن مسیر سرمایه‌گذاری‌ها	وابستگی اقتصادی به گردشگری، از بین رفتن اقتصاد در سایر بخش‌ها، تضعیف اقتصاد سنتی، سرمایه‌گذاری صرف در بخش واردات کالا.	«اگر یک روز مسافر نیاد شهر تعطیل میشه»، «کسی تو روستا کار نمیکند، زمین‌های کشاورزی رو ول کردند اومدن بانه دست‌فروشی و کولبری»

تحلیل کیفی نگرش جامعه میزبان نسبت به پیامدهای گردشگری
(مطالعه موردی: بانه)

ادامه جدول ۲. مفاهیم و تم‌های اولیه

تعداد ظهور مقولات	مقولات	مفاهیم	نمونه عبارات
۱۵	محروریت ابزاری گردشگری	نادیده‌انگاری سایر پتانسیل‌های گردشگری در منطقه، جست‌وجوی مقاصد مالی، تبدیل شدن صرف به جاذبه گردشگری، نگاه ابزاری گردشگران به فرهنگ و زندگی ساکنان.	«هدف ۹۹٪ مسافرها خرید اجناس خارجی ارزونه»، «هر وقت بخواهند جهیزیه، لوازم منزلی بگیرند میانند اینجا»
۱۷	رشد توانش‌های اقتصادی	اشتغال‌زایی در بخش گردشگری، افزایش درآمد، کاهش فقر، افزایش تراکم در میانگین دستمزدها	«با کمترین سرمایه هم میشه اینجا پول درآورد»
۱۵	ارتقای سطح استانداردهای زندگی	بهبود وضعیت زیرساخت‌های صنعتی و ارتباطی، بالا رفتن قدرت خرید مردم، گسترش مراکز تجاری و خدماتی، بهبود ساختار منظر شهری.	«همه خیابان‌ها جدول‌بندی شدند، هتل‌ها و مسافرخانه‌های جدید ساختند، وضعیت جاده‌ها کم‌خطرتر شده»، «خانه‌ها و پاساژها را خیلی شیک و امروزی می‌سازند»
۱۴	یکسونگری گردشگرمحورانه	کاهش دسترسی ساکنین به اماکن تفریحی، اولویت داشتن گردشگری بر مردم، در حاشیه قرار گرفتن جامعه میزبان در برنامه‌ریزی سرمایه‌گذاری، به حاشیه راندن جامعه مدنی.	«هرجا میری پر مسافره آدم نمیدونه زن و بچه‌اش را کجا باید بیره»، «تنها چیزی که برای مسئولین اهمیت داره مسافرها هستند نه مردم»
۱۱	افزایش ضریب امنیت عمومی	افزایش ناظران الکترونیکی (نظارت از طریق دوربین در اماکن عمومی)، حضور مستمر افراد در صحنه، افزایش حس مسئولیت‌پذیری ساکنان در قبال محافظت از گردشگران، حضور متداوم پلیس در شهر.	«حتی شب‌ها هم خیابان‌ها پر جمعیت»، «هوای همدیگه را دارند»
۱۲	تحلیل اکو توریسم	تضعیف گردشگری طبیعی یا اکوتور، ناشناخته‌ماندن جاذبه‌های بکر، بی‌توجهی ساکنان به طبیعت گردی	«مردم از اینجا میرن شمال طبیعت را ببیند باوجود اینکه بانه سرشار از کوه‌ها و مناظر بکره»، «مگر یک سیزده بدری، عیدی باشه والا همه تو شهرند و مشغول کاسی»
۱۷	تخریب پتانسیل‌های طبیعی و زیست‌محیطی	آلودگی هوا، تولید زباله، ترافیک شهری، از بین بردن زیستگاه گیاهی و جانوری تغییر مورفولوژی و کاربری زمین	«مواقعی که شهر پر میشه از مسافر کنار جدول‌ها، تو پارک‌ها، وسط بلوارها اصلا جای سوزن انداختن هم پیدا نمیشه»، «هرگوشه شهر به یک طرف رفته همه جا دارند پاساژ می‌زنند»

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

پس از فرایند کدگذاری، مفاهیم و مقولات در این بخش به ۵ مقوله عمده تقلیل یافته است:

جدول ۳. مفاهیم اصلی

نوع مقوله	مقوله عمده	مقولات
پیامدی	فرهنگی	تخریب هویت بومی - محلی تضعیف ارزش‌های سنتی - مذهبی تخریب بافت تاریخی - فرهنگی ظهور ارزش‌های مادی گرایانه پذیرش اجتماعی «غریبه»
پیامدی	اجتماعی	رشد روابط و مناسبات اجتماعی افزایش انحرافات اجتماعی تک‌بعدی شدن مسیر سرمایه‌گذاری‌ها
پیامدی	اقتصادی	محوریت ابزاری گردشگری رشد توانش‌های اقتصادی ارتقای استانداردهای زندگی
پیامدی	سیاسی	افزایش ضریب امنیت عمومی یکسونگری گردشگر محورانه
پیامدی	زیست‌محیطی	تحلیل اکو توریسم تخریب پتانسیل‌های طبیعی و زیست‌محیطی

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

درک مردم از پیامدهای فرهنگی

از آنجا که گردشگری، عاملی در تغییرات اجتماعی و فرهنگی به شمار می‌رود، در بسیاری موارد، از گردشگری برای غنی‌سازی فرهنگی و یا ایجاد نقصان در یکپارچگی فرهنگی یاد می‌شود. با توجه به سازمان‌های موجود در صنعت گردشگری (سازمان‌های عرضه‌کننده خدمات، سازمان‌های حمل‌ونقل، سازمان‌های مسافرتی و سازمان‌های بازاریابی مقصد)، آمیزه مقصد (جاذبه‌ها و رویدادها، ساختارهای زیربنایی، حمل‌ونقل، میهمان‌نوازی و تسهیلات) و تعامل ساکنان و بازدیدکنندگان، همچنین چرخه پویای گروه‌های ذی‌نفع گردشگری (جمعیت میزبان، مؤسسه‌های کوچک و بزرگ گردشگری، متصدیان تور، بخش عمومی و دولتی و گردشگران) و تأثیرات متقابلی که در این رابطه وجود دارد، گستردگی و پیچیدگی موجود در آن نمایان‌تر شده (تاج‌زاده نمین، ۱۳۸۳:۳) و نتایج بازتاب‌های معنایی متفاوت را می‌توان حاصل و پیامد این تعامل چند سویه در نظر گرفت.

تحلیل کیفی نگرش جامعه‌میزبان نسبت به پیامدهای گردشگری
(مطالعه موردی: بانه)

تفاوت‌های میان گردشگران و افراد جامعه‌میزبان می‌تواند در اشکال مثبت و منفی خود را بنمایاند، به عبارت دیگر گردشگری ممکن است جنبه‌هایی از فرهنگ را تقویت نماید و جنبه‌های دیگری از آن را تا حد ناپدیدشدن کمرنگ کند؛ به عنوان مثال عملکردهای فرهنگی برای گردشگری ممکن است منجر به غنای فرهنگی یا فرهنگ‌یابی شود. یافته‌های تحقیق حاضر نشان می‌دهد که هر دو شکل از این عملکرد، در منطقه مورد مطالعه رخ داده است. بدین معنا که توسعه گردشگری از نظرگاه جامعه‌میزبان هم منجر به ضعف فرهنگی (تخریب هویت بومی - محلی، تضعیف ارزش‌های سنتی - مذهبی، تخریب بافت تاریخی فرهنگی و ظهور ارزش‌های مادی‌گرایانه) و هم بستری برای غنی‌سازی آن (مدارا و پذیرش اجتماعی «غریبه») شده است. مفاهیم ذکر شده و تم‌های اصلی به‌طور مستقیم از اظهارات مصاحبه‌شوندگان استنتاج شده است. علی ۷۱ ساله با تحصیلات اول ابتدایی می‌گوید: «الآن دیگه کرد و فارس و ترک تو این شهر رو همیشه از هم تشخیص داد» (متکثرشدن فضای بین‌قومی). «زدواج با غیرکردها زیاد شده ... قبلاً یکی رو میدیدین با لباس فارسی همه نگاهش می‌کردن، براشون عجیب بود» (تضعیف مرزهای سنتی و محدودکننده)

مریم ۴۲ ساله با تحصیلات کارشناسی می‌گوید: «مسافرها میانند بانه که خرید کنند، ولی خواسته یا ناخواسته ارزش‌ها و فرهنگ بومی را دست‌کاری می‌کنند (خدشه‌دارشدن ارزش‌های سنتی - فرهنگی)»

حسن ۵۰ ساله با تحصیلات دیپلم نیز در این باره می‌گوید: «فکر می‌کنم که چندساله بانه محوریتش فقط تجاری شده» (تثبیت کارکرد تجاری - گردشگری شهر)، «به فرهنگ و کولتورش بی‌توجهی میشه، جیب‌ها پر از پول شده اما از لحاظ فرهنگی پیشرفت متناظر با اقتصاد نداشته» (عدم تناظر رشد فرهنگی و اقتصادی / تأخر فرهنگی)

یکی از مفاهیمی که در مقوله پیامدهای اقتصادی به کرات در مصاحبه‌ها نمودار شد، مفهوم ظهور ارزش‌های مادی‌گرایانه است. افزایش معاملات تجاری و به تبع رونق اقتصادی حاصل از حضور گردشگران از طریق به کارگیری مجدد سرمایه در بازار کار منجر به گرایش قشرهای منتفع از ورود بازدیدکنندگان، به سبک زندگی خاص طبقه اجتماعی بالا (در اینجا بیشترین متغیر تأثیرگذار در تعریف مفهوم طبقه، وضعیت اقتصادی است) شده است. مظاهر چنین تفاوت‌گذاری‌هایی گرایش شدیدی به ساخت‌پذیری و ناهمگرایی اساسی نسبت به یکدیگر و ایجاد گروه‌بندی‌های خاص باهدف بازنمایی فرصت‌ها و توانایی‌های منتج از پایگاه اجتماعی آن‌ها دارد. مجید ۴۸ ساله که تحصیلات ابتدایی دارد، در این باره می‌گوید: «شما غروبا بیاید بیرون روبه روی پاساژ «سان سیتی» وایستید ببینید چند تا اتومبیل بالای ۲۰۰ میلیون از اینجا رد

میشن... اما یک عده تو همین بانه واسه نون شبش مجبوره بره کولبری و...» (افزایش فاصله طبقاتی و بازتولید ثروت).

درک مردم از پیامدهای اجتماعی

ماهیت دیدارکنندگان و جامعه میزبان در ارتباط با اثرات اجتماعی گردشگری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. تعامل میان دو گروه سبب تولید نگرش و ادراکات متعددی از یکدیگر به واسطه تجارب گوناگون می‌شود که متعاقباً بازنمایی این تجارب در سطوح مختلف، تفاسیر کنشگران اجتماعی را شکل خواهد داد. به گفته برنز و هلدن^۱ (۱۹۹۵) زمانی که اختلاف زیادی بین فرهنگ جامعه میزبان و گردشگران وجود داشته باشد، احتمال بروز تبعات منفی اجتماعی زیادی را می‌توان انتظار داشت. از سویی مناطق گردشگرپذیر به دلیل فراهم شدن فضاهای غریبی، مستعد زمینه‌سازی برای انحرافات و آسیب‌های اجتماعی هستند و از سوی دیگر همین عامل ناآشنایی، امکان توسعه روابط و مناسبات بین گروهی و شکل‌دهی به تجارب ارزشمند را برای آنان ایجاد خواهد کرد؛ برای مثال سهیلا ۴۵ ساله در این باره می‌گوید: «آمار اعتیاد تو بانه نسبت به گذشته زیاد شده، مردم وضعشون خوب شده رفتند سراغ لذت‌های نادرست... روزی نیست که از بی‌اخلاقی نشویم و نبینیم» (تنزل اخلاقیات و خطر تضعیف هویت محلی).

همچنین جلال ۶۱ ساله می‌گوید: «با این همه مسافری که بانه داره آدم کل عمرش رو هم سالی دو بار می‌رفت مسافرت نمی‌تونست این قدر راحت مردم جاهای دیگر را بشناسه» (تسهیل رشد گفتمان من / دیگری).

درک مردم از پیامدهای اقتصادی

با عطف توجه به تفاسیر سوژه‌های مورد مطالعه می‌توان گفت که وابستگی بیش‌ازحدی به گردشگری در بانه به وجود آمده است و هرگونه تغییر در تقاضا می‌تواند منجر به بحران اقتصادی بزرگی در منطقه شود. اگرچه این صنعت با توسعه خود، رفاه و رونق قابل توجهی را برای جامعه میزبان به همراه دارد، اما وابستگی ساکنان به درآمدهای حاصل از گردشگری بدین معناست که هر نوع ناپایداری احتمالاً به معنای محروم کردن بسیاری از مردم محلی از درآمد پایدار و بروز مسائل و بحران‌های اجتماعی در جامعه گردشگرپذیر است. همان‌گونه که به‌طور تقریبی ۸۵٪ از پاسخگویان، پیامد وابسته شدن اقتصاد بانه را به گردشگران تأکید کردند. اگرچه توجه به جایگاه

تحلیل کیفی نگرش جامعه‌میزبان نسبت به پیامدهای گردشگری
(مطالعه موردی: بانه)

صنعت گردشگری می‌تواند با بهره‌گیری مناسب از منابع طبیعی و انسانی، علاوه بر امکان رشد اقتصادی، به ترویج بخش کشاورزی و تولید صنایع بومی و محلی پرداخت و گامی در مسیر بهبود شرایط زیست‌محیطی و پاس‌داشت موارث فرهنگی بومی و محلی در جوامع میزبان برداشت. اما بنا به گزارش‌های اعلام‌شده پاسخگویان، توسعه گردشگری در بانه نه تنها موجب توسعه بخش‌های یادشده نشده، بلکه در دامنه وسیعی از شرایط به دست فراموشی سپرده شده است. برای مثال منصور ۵۱ ساله که دارای تحصیلات ابتدایی است در این باره می‌گوید: «روزی اکثر مردم این شهر به همین مسافرهاست» (وابستگی اقتصادی به گردشگری)... «بانه تو همه جای ایران به ارزونی جنس‌هاش معروفه از دور و نزدیک میان اینجا خرید» (تبلیغات و توسعه گردشگری تجاری).

مریم ۴۳ ساله و با تحصیلات راهنمایی می‌گوید: «جوونها دیگه تو روستا نمی‌موندند» (مهاجرفرستی روستا به شهر)، «اینجا میان دست‌فروشی می‌کنند، جنس میان از مرز، پر شده بازار از جنس‌های چینی» (گسترش ورود کالاهای خارجی)... «حاضرند باربری کنند ولی تو روستا نموندند و کشاورزی نکنند... خیلی از زمین‌های کشاورزی رو به امان خدا ول کردند...» (گرایش اقشار مختلف به مشاغل کاذب).

درک مردم از پیامدهای سیاسی

محققان در خلال تحلیل تماتیک متون مصاحبه‌های انجام‌شده متوجه این موضوع شدند که تفکیک آثار اقتصادی و سیاسی توسعه گردشگری از دیدگاه سوژه‌های موردبررسی به آسانی میسر نیست و نمی‌توان خط مشخصی را بین این دو ترسیم کرد. جذب درآمدهای اقتصادی ناشی از توسعه این صنعت، منوط به تأمین ثبات، امنیت، صلح و آرامش در منطقه است. بدیهی است که نتیجه چنین امری به جذب مجدد گردشگران و اتخاذ تمهیدات مناسب منجر خواهد شد. پلیس و سازمان‌های نظارت‌کننده با ایجاد امنیت جانی و مالی گردشگران، بار روانی قابل‌ملاحظه‌ای را از روی دوش آن‌ها برداشته‌اند و آرامش را برپا می‌کنند. باوجود این، اگرچه افزایش ضرایب امنیت عمومی خود جامعه میزبان را نیز از بسیاری مسائل و حوادث مصون می‌دارد، اما تمرکز بیش‌ازحد نهادهای سیاست‌گذار و برنامه‌ریزی برای ایجاد تسهیلات برای گردشگران و به حاشیه‌رفتن ساکنان و مطالبات آنان می‌تواند منجر به واکنش‌های عمومی مخرب گردشگری در درازمدت شود.

محمد ۴۸ ساله با تحصیلات دیپلم در این باره می‌گوید: «هر طرح و مصوبه‌ای که می‌آید و در ظاهر به نفع مردم، دقیقاً متوجه گردشگرهاست چون در نهایت اونها از امکانات استفاده

می‌کنند... حتی واسه تفریح باید بریم خارج از شهر... همه جا مسافرها چادر می‌زنند» (تغییر کارکرد فضاهای شهری).

درک مردم از پیامدهای زیست‌محیطی

یافته‌ها حاکی از آن است که در ماه‌های دارای بیشترین گردشگر (فروردین، تیر، مرداد، شهریور، آبان)، به دلیل بی‌توجهی گردشگران به حفظ زیبایی و پاکیزگی محیط زندگی ساکنان محلی، حجم بالای زباله و مواد زائد شده به شدت افزایش می‌یابد. مصاحبه با سوژه‌های مشارکت‌کننده در این تحقیق نشان می‌دهد که ساکنان منطقه به دلیل عدم مشارکت گردشگران در دفع زباله‌های خود و رعایت مسائل بهداشتی، بیشترین میزان درگیری و نزاع با آن‌ها را تجربه کردند. از سویی تأثیر گردشگری بر کیفیت محیط مقصد مذکور - عمدتاً تحت تأثیر فعالیت گردشگران - منجر به بورس‌بازی زمین و افزایش صعودی و سرسام‌آور قیمت در منطقه شده است و از سوی دیگر دست‌اندازی به حریم منابع طبیعی و کوه‌ها، تغییر مورفولوژی زمین، تخریب خاک و در نهایت کشیده شدن و امتداد گوشه‌های نقشه شهری و انحراف از استانداردهای تعریف شده را در پی داشته است؛ بنابراین توسعه گردشگری زمانی پایدار است که امکان حفظ منابع آب‌و‌خاک، منابع ژنتیکی، گیاهی و جانوری و حتی فرهنگی و اجتماعی را برای آیندگان فراهم آورد.

درواقع گردشگری شهری پایدار باید بتواند در یک محیط، در زمانی نامحدود ادامه یابد و از نظر انسانی و فیزیکی به محیط‌زیست صدمه نزند و به حدی فعال باشد که به توسعه سایر فعالیت‌ها و فرآیندهای اجتماعی لطمه‌ای وارد نسازد (باتلر^۱، ۲۰۰۱ به نقل از خاکساری و دیگران: ۱۲۹)؛ اما در واقعیت آنچه ساکنان درباره پیامدهای توسعه گردشگری بیان می‌کنند، نشان از عدم مدیریت و مشارکت در گفتمان محافظت از محیط‌زیست است. با وجود توانایی‌های زیست‌محیطی بانه و داشتن کوه‌ها و ارتفاعات زیبا، مناظر طبیعی، بکر و دست‌نخورده، تنها صرفه و سود اقتصادی بازارهای آن است که صدها هزار گردشگر را از دورترین نقاط ایران بدان‌جا رهسپار خواهد کرد و چنانچه دیدوبازدید از طبیعت صورت گیرد، تنها به‌عنوان مأمونی برای چادرهای شبانه و گذران اوقات فراغت از خرید صورت می‌پذیرد. چراکه گردشگری تجاری کمترین رابطه را با طبیعت‌گردی باهدف بازدید از سرمایه‌های طبیعی مقصد دارد در این میان یک‌سونگری سودجویانه از عمده عواملی است که منجر به افت شدید نرخ ورود بوم‌گردها به منطقه مورد مطالعه شده است.

فرهاد ۵۵ ساله و فاقد تحصیلات در این باره می‌گوید: «اصلاً رعایت نمی‌کنند، می‌ریزند و می‌پاشند. تذکر که می‌دهیم شاکمی می‌شوند که مهمان‌نواز نیستید» (تولید ضایعات).

نتیجه‌گیری

هدف تحقیق حاضر، بررسی ادراک جامعه‌میزبان از توسعه گردشگری با استناد به تجارب زیسته آنان است. به همین دلیل محققان رویکرد کیفی را برای فهم جزئیات پیچیده مربوط به پدیده‌هایی همچون احساسات، فرآیندهای فکری و معانی ذهنی کنشگران از توسعه این صنعت برگزیدند و تلاش آن‌ها نه تعمیم نتایج به کل جامعه آماری، بلکه هدف واکاوی جوانب و ابعاد ناشناخته مسأله مورد مطالعه است. برای بررسی پیامدهای درک‌شده از دیدگاه جامعه مقصد، شهر بانه را به دلایلی همچون، امکان دسترسی به منطقه، تشابهات قومی- فرهنگی نگارنده، شهرت تجاری آن در سطح ملی و روند روبه رشد توسعه گردشگری با توجه به آمارهای موجود، انتخاب کردیم. اهمیت این کار بیش از هرچیز به نادیده‌انگاری بازخوردهای میزبانان از پدیده گردشگری در محل سکونت آنان است که در مقام ناظرانی همیشگی، روندها و تأثیرات و تأثرات را ارزیابی می‌کنند. براین اساس و با توجه به ماهیت سؤال تحقیقاتی - که درنوردیدن مرز عینیت و واکاوی روایت‌ها، تجارب و تفاسیر ساکنان از پیامدهایی است و گردشگری را مسئول آن می‌دانند- با اتخاذ رویکردی امیک، به دنبال کشف ابعاد پیامدهای گردشگری هستیم. پژوهشگران می‌کوشند تا در خلال مصاحبه‌ها به نوعی انسجام مقوله‌ها در قالب انواع پیامدها دست یابند.

نتایج نشان می‌دهد که پدیده گردشگری و توسعه آن در یک سنخ‌شناسی به پنج مقوله عمده پیامدهای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و زیست‌محیطی تقسیم می‌شود. اگرچه مقولات عمده استنتاجی در برخی موارد همپوشانی قابل توجهی باهم دارند و تفکیک و جدا کردن مرزهای آن‌ها از همدیگر دشوار است (برای مثال همپوشانی مقولات فرهنگی و اجتماعی یا اقتصادی و سیاسی)، اما بنا بر پررنگ بودن یکی از شاخص‌های بُعد انتخابی (مثلاً افزایش ضریب امنیت عمومی، هم اقتصادی و هم سیاسی است. اما با توجه مصاحبه‌های پاسخگویان در پیامدهای سیاسی گنجانده شد)، مفاهیم مشابه را در ذیل یکی از مقولات آورده‌ایم. یافته‌های تحقیق حاضر نشان می‌دهد که جامعه‌میزبان اثرات و پیامدهای متفاوت فرهنگی (تخریب هویت بومی- محلی، تضعیف ارزش‌های سنتی- مذهبی، تخریب بافت تاریخی- فرهنگی، ظهور ارزش‌های مادی‌گرایانه، پذیرش اجتماعی «غریبه»)، اجتماعی (رشد روابط و مناسبات اجتماعی، افزایش انحرافات اجتماعی)، اقتصادی (تک‌بُعدی شدن مسیر سرمایه‌گذاری‌ها، محوریت ابزاری گردشگری، رشد توانش‌های اقتصادی، ارتقای استانداردهای زندگی)، سیاسی (افزایش

ضریب امنیت عمومی، یک‌سونگری گردشگرمحورانه) و زیست‌محیطی (تحلیل بوم‌گردی، تخریب پتانسیل‌های طبیعی و زیست‌محیطی) را ارزیابی کردند. شایان‌ذکر است که هرکدام از مقولات استنتاج شده- به‌استثنای مقوله مربوط به درک مردم از پیامدهای زیست‌محیطی گردشگری- مشتمل است بر پیامدهای مثبت و منفی. برای مثال در روند تحلیل مصاحبه‌ها مشخص شد که آنچه از نقطه‌نظر برخی از ساکنان، پیامد بعدی خاصی از گردشگری گزارش می‌شود، از دیدگاه عده‌ای دیگر می‌تواند مخرب باشد.

بررسی نمونه بانه نشان داد که تضاد میان ادراک و نگرش‌های جامعه میزبان از تبعات توسعه گردشگری، می‌تواند نشانی بر عادلانه توزیع‌نشدن منافع گردشگری در شهر باشد. نتایج ذکر شده می‌تواند نشانی بر ارزیابی پیامدهای توسعه گردشگری از منظر ساکنان منطقه با توجه منافع و هزینه‌هایی باشد که جامعه میزبان در نتیجه این صنعت منتفع یا متضرر می‌شود (نظریه هزینه-منفعت). نگارنده با بررسی روابط میان انواع پاسخ‌دهی‌ها با مجموع‌هایی از متغیرهای تأثیرگذار همچون میزان تحصیلات و نوع شغل- مرتبط یا غیر مرتبط با گردشگری- دریافت که افراد با تحصیلات بالا نسبت به سایر بیشترین نگرانی‌ها و اثرات منفی را برای توسعه این صنعت در جامعه مورد مطالعه اظهار داشتند. درحالی‌که ساکنانی که در ارتباط مستقیم با سود و منافع حاصل از گردشگری بودند، پیامدهای مثبت بیشتری را عنوان کردند. اگرچه چنین یافته‌ایی تنها در حیطه مکانی و زمانی خاص خود تحقیق قابل توجه است؛ برای یافتن رابطه علی مستلزم مطالعات بیشتری است که در چارچوب مقاله حاضر نمی‌گنجد.

همچنین نتایج نشان می‌دهد که تصویر عمومی شهر در رابطه با اثرات گردشگری به‌تنهایی نمی‌تواند ملاک ارزش‌یابی تأثیرات گردشگری در توسعه پایدار شهری باشد. باید توجه داشت که دست‌یابی به پایداری، تنها از طریق توسعه برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های مرتبط با گردشگری و جلب امکانات و افزایش نرخ گردشگران در منطقه میسر نمی‌شود، بلکه با شناخت و درک شرایط و بسترهای نمادینی است که به شکل پیچیده‌ایی تعاملات میان دو گروه گردشگر و میزبان را تعریف می‌کند و کنش‌ها و واکنش‌های آنان را شکل می‌دهد و درنهایت پیامدهای خاص خود را به همراه می‌آورد.

تحلیل کیفی نگرش جامعه‌میزبان نسبت به پیامدهای گردشگری
(مطالعه موردی: بانه)

منابع

- استراوس، آنسلم؛ کوربین، جولیت (۱۳۸۵). *اصول روش تحقیق کیفی، نظریه‌مبنایی، رویه‌ها و شیوه‌ها*. ترجمه بیوک محمدی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- تاجزاده نمین، ابوالفضل (۱۳۸۳). «نگرشی بر جایگاه فرهنگ و ضوابط اخلاقی در گردشگری». *مجله مطالعات گردشگری*، شماره ۵، صص ۲۶-۱.
- حاجی‌نژاد، علی؛ احمدی، علی (۱۳۸۹). «تأثیرات اقتصادی گردشگری تجاری بر مناطق شهری؛ مطالعه موردی شهر بانه». *مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، سال اول، شماره دوم، صص ۲۵-۵.
- حیدری چپانه، رحیم؛ رضا طبع ازگمی، سیده خدیجه؛ سلطانی، ناصر؛ معتمدی مهر، اکبر (۱۳۹۲). «تحلیلی بر سیاست‌گذاری گردشگری در ایران». *مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، سال دوم، شماره ۵، صص ۳۲-۱۱.
- خاکستری، علی؛ ابراهیم‌نیا سماکوش، سعید؛ دامادی، محمد؛ معزز، وحید (۱۳۹۲). «ارزیابی تأثیرات اجتماعی- فرهنگی گردشگری شهری بر نحوه زندگی مردم شهر بابلسر». *مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، سال دوم، شماره ۷، صص ۱۴۷-۱۲۷.
- شیرینی، سیدمحمد؛ می‌بودی، حسین؛ حاجی حسینی، افسانه (۱۳۹۲). «پیامدهای محیط زیستی گردشگران بر نواحی ساحلی دریای مازندران از دیدگاه مردم و مسئولین». *مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، سال دوم، شماره ۵، صص ۱۴۵-۱۲۹.
- عادل‌لی، سمیرا (۱۳۹۱). «بررسی نگرش جامعه‌میزبان نسبت به گردشگری و پیامدهای آن در یک بافت زنده تاریخی، پژوهش موردی: بافت تاریخی فهادان یزد». *نشریه هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی*، دوره ۱۷، شماره ۴، صص ۹۴-۸۱.
- غفاری، غلامرضا؛ مستولی‌زاده، سیدعلی (۱۳۹۲). «نظام اداری- مدیریتی و توسعه اجتماعی- فرهنگی پایدار در بخش گردشگری ماسوله». *مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، سال دوم، شماره ۷، صص ۱۲۵-۱۰۶.
- فرج‌زاده اصل، منوچهر؛ کریم‌پناه، رفیق (۱۳۸۷). «تحلیل پهنه‌های مناسب توسعه اکوتوریسم در استان کردستان با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی». *مجله پژوهش‌های جغرافیایی طبیعی*، شماره ۶۵، صص ۵۰-۳۵.
- قدمی، مصطفی؛ علی قلی زاده فیروزجایی، ناصر (۱۳۹۱). «ارزیابی توسعه گردشگری مقصد در چارچوب پایداری؛ نمونه مورد مطالعه: دهستان تمشکل / شهرستان تنکابن». *مجله تحقیقات جغرافیایی*، شماره ۱۰۴، صص ۱۰۴-۷۹.
- علیقلی زاده فیروزجایی، ناصر؛ قدمی، مصطفی؛ رمضان زاده لسبویی، مهدی (۱۳۸۹). «نگرش و گرایش جامعه‌میزبان به توسعه گردشگری در نواحی روستایی؛ نمونه مورد مطالعه: دهستان گلیجان، شهرستان تنکابن». *مجله پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*، شماره ۷۱، صص ۴۸-۳۵.

محمدپور، احمد؛ بهمنی، مریم؛ علیزاده، مهدی (۱۳۹۰). «مطالعه تفسیری خرده فرهنگ دختران پاساژگرد به شیوه تحلیل موضوعی؛ مطالعه موردی: پاساژ ستاره فارس شیراز». مجله زن در فرهنگ و هنر، دوره ۲، شماره ۴، صص ۷۹-۶۱.

محمدی، جمال (۱۳۹۲). «تحلیل کیفی بسترها، دلایل و پیامدهای گردشگری به شیوه نظریه زمینه‌ای؛ مطالعه موردی: گردشگران سنج». مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، سال دوم، شماره ۷، صص ۲۰۳-۱۸۲.

مرکز آمار ایران (۱۳۸۵)، سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵، شهر بانه.

Berg, Bruce. (2006). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. NewYork: Allyn and Becon.

Blak, R. and A. Crabtree (2007). *Quality assurance and certification in ecotourism*. CAB International, Oxfordshire, UK

Biro, Allen (1366). *Culture and social sciences*. Translated by Dr. B. Sarokhani. Tehran, Kayhan.

Bramwell, Bill & Angela, sharman (2000). *Approaches to Sustainable Tourism Planning and Community Participation*. (Tourism and sustainable Community Development).

Butler, R (2001). *Impacts of alternative types of tourism in rural village communities in less developed countries*. PN.10.

Buzinde, Christine N. Kalavar, Jyotsna M & Kokel Melubo (2014). "Tourism and community well-being: The case of the Maasai in Tanzania". *Journal of Turism Reaserch*. No 44. PP 20-35.

Creswell, J. W (2003). *Research Design: Quantitative, Qualitative, and Mixed Methods*. London: Sage.

Eugenio-Martin, Juan L, Campos-Soria, Juan (2014). "Economic crisis and expenditure cutback decision". *Journal of Turism Reaserch*. No 44. Pp 53-73. journal homepage: www.elsevier.com/locate/atoures

Fust, Walter (1999). "Mountains of the World: Tourism and Sustainable Mountain Development Mountain Agenda, Institute of geography". university of Berne, Switzerland, PP. 450-465.

Gabrium, J. F (1998). *Analyzing Field Reality*. London: Sage Publications Ltd.

Glaser, Barney et al (1967). *Discovery of Grounded Theory*. Transaction Publishers,U.S. Publisher.

Jackson, G. (2006), "Developing Regional Tourism in China: The Potential for Activating Business Clusters in a Socialist Market Economy", *Tourism Management*, 27 (4), 695 – 706.

McGehee, N. G, & Andereck, K. L (2004). "Factors Predicting Rural Residents' Support of Tourism". *Journal of Travel Research*, 43, 131-140.

Mcintyre, G (1993). *Sustainable Tourism Development: Guide for Local Planners*. Madrid: W.T.O.

تحلیل کیفی نگرش جامعه میزبان نسبت به پیامدهای گردشگری
(مطالعه موردی: بانه)

Reisinger, Y. & Turner, L. (1998). " Cultural differences between Mandarin-speaking tourists and Australian hosts and their impact on cross-cultural tourist-host interaction". *Journal of Business Research*, 42(2), pp. 175–187.

Sharpley, R (2002). "Rural Tourism and the Challenge of Tourism Diversification: the Case of Cyprus". *Tourism Management*, 23, PP: 233–244.

Stylidis, Dimitrios, Terzidou, Matina (2014). " Tourism and economic crisis in Kavala, Greece". *Annals of Tourism Research*. No 44. Pp 210- 226

Silverman, D (2005). *Doing Qualitative Research*, London: Sage Publications Inc

Stylidis, Dimitrios, Terzidou, Matina (2014). " Tourism and economic crisis in Kavala, Greece". *Annals of Tourism Research*. No 44. Pp 210- 226

Thanopoulou, M. and Tsartas, P (1991). "Tourism and Environment in Greece: What Sociology?". *Problems of Tourism*, 14(1&2): 23–29.

Tosun, C. (2002). " Host Perceptions of Impacts a Comparative Tourism Study, *Annals of Tourism Research*, 29 (1), PP: 231–253.

Tran, Linh & Walter, Pierre (2014). " Ecotourism, gender and development in northern Vietnam". *Journal of Tourism Research*. No 44. PP 116- 130.